

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๖๘

เรื่องพิจารณาที่ ๓๘/๒๕๖๗

วันที่ ๒๖ เดือน มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘

ระหว่าง { คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง
นายสมชาย เล่งหลัก สมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้อง

คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ผู้ร้อง) ส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ดังนี้

เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๗ มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๗ ผู้ร้องมีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๗ กำหนดวันเลือกและ วันรับสมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา โดยให้ผู้สมัครมีสิทธิสมัครเพื่อเข้ารับเลือกในกลุ่มใดเพียงกลุ่มเดียว จากทั้งหมดยี่สิบกลุ่ม นายสมชาย เล่งหลัก (ผู้ถูกร้อง) สมัครเพื่อเข้ารับเลือกในกลุ่มที่ ๑๙ ต่อมา ผู้ร้องมีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เรื่อง ผลการเลือกสมาชิก วุฒิสภา ประกาศรายชื่อผู้ถูกร้องเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มที่ ๑๙ ลำดับที่ ๗ ภายหลัง ประกาศผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภาแล้ว ผู้ร้องได้รับคำร้องเรียนว่าผู้ถูกร้องมีลักษณะต้องห้ามเป็น สมาชิกวุฒิสภามาตรฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) เนื่องจากเป็นบุคคลต้องห้าม มิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเพราะอยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ (๕) อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๑ (๔)

ผู้ร้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วได้ความว่า ศาลฎีกามีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ ลต สส ๔/๒๕๖๗ คดีหมายเลขแดงที่ ลต สส ๓๓๘/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ ว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ก่อ สันนิษฐาน หรือรู้เห็นเป็นใจ ให้บุคคลอื่นจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนน ให้แก่ผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบ

มาตรา ๑๓๘ วรรคหนึ่ง ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นเวลาสิบปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษา ผู้ร้องจึงมีมติและคำวินิจฉัยคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๒๑๑/๒๕๖๗ วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๗ ว่า ผู้ถูกร้องเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๕) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัย

ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ ดังนี้

๑. ให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕)

๒. มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง

๓. มีคำสั่งให้ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องว่างลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้กรณีฟังตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ ประกอบวรรคหนึ่ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๕) จึงสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ส่วนกรณีที่ผู้ร้องมีคำขอให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง นั้น เห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบปรากฏว่าศาลฎีกามีคำพิพากษาดังกล่าวจริง จึงเป็นกรณีปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่ามีกรณีตามที่ถูกร้อง ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่สมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗ จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ว่า

คำพิพากษาศาลฎีกาในคดีหมายเลขแดงที่ สด สส ๓๓๘/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่กำหนดให้การพิจารณาของศาลฎีกาต้องใช้ระบบไต่สวน แต่ศาลฎีกากลับใช้ระบบกล่าวหาในการพิจารณาคดีของผู้ร้อง ทำให้

การรับฟังข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อนไม่ชอบด้วยกฎหมาย และผู้ร้องไม่มีอำนาจส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘ กำหนดให้การพิจารณาและวินิจฉัยของศาลฎีกาต้องเป็นไปตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือก การดำเนินการเกี่ยวกับการเลือก และการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ หากผู้ร้องจะวินิจฉัยเรื่องคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามหรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา ผู้ร้องจะต้องดำเนินการตามระเบียบดังกล่าวแก่ผู้ถูกร้องเท่านั้น แต่ตามคำร้องของผู้ร้องกลับอ้างคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีหมายเลขแดงที่ สด สส ๓๓๘/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นเวลาสิบปี นับแต่วันที่ มีคำพิพากษา ซึ่งได้ดำเนินการตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ การที่ผู้ร้องกล่าวอ้างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๘ (๕) ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาใช้บังคับกับผู้ถูกร้อง จึงเป็นการอ้างกฎหมายคนละฉบับ และปรับใช้กฎหมายให้ครบเงื่อนไขหรือองค์ประกอบของกฎหมาย เป็นการเลือกปฏิบัติ และบังคับใช้กฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๘ (๕) มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๑๑๑ (๔) เนื่องจากขณะที่ผู้ถูกร้องสมัครเข้ารับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ได้รับเลือกและได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภานั้น ผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๘ (๕) แต่ผู้ถูกร้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๔ (๕) ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๘ (๕) บัญญัติห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้เป็นการเฉพาะ ไม่ได้บัญญัติห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา และในเวลาดังกล่าวผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่อย่างใด หากผู้ร้องนำคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวมาเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงจะเป็นการนำเอาบทบัญญัติของกฎหมายย้อนหลังที่เป็นผลร้ายมาใช้บังคับต่อผู้ถูกร้อง ดังนั้นสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจึงยังไม่สิ้นสุดลง

ผู้ร้องยื่นคำแถลงการณ์ปิดคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญ มีสาระสำคัญเพิ่มเติมจากคำร้องว่า หลังจากผู้ร้องประกาศผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ผู้ร้องได้รับคำร้องและได้พิจารณาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้วได้ความว่า ผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาศาลฎีกาคดีหมายเลขแดงที่ สด สส ๓๓๘/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ พิพากษาว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ก่อ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจ ให้บุคคลอื่นจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๓๘ วรรคหนึ่ง ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นเวลาสิบปี นับแต่วันที่มิคำพิพากษา ซึ่งข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกาถือเป็นที่สุด และมีผลผูกพันผู้ถูกร้องซึ่งเป็นคู่ความในคดีเลือกตั้งดังกล่าว ข้ออ้างของผู้ถูกร้องตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาจึงไม่อาจเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงและผลตามกฎหมายของคำพิพากษาศาลฎีกาได้ ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลที่อยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) ดังนั้น จึงมีเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ และมาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕)

ผู้ร้องยื่นคำแถลงการณ์ปิดคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญ มีสาระสำคัญเพิ่มเติมจากคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า การตีความลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕) ต้องหมายถึงในขณะที่ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ๒ กรณี คือ กรณีแรกต้องไม่ใช่บุคคลที่อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราว และกรณีที่สองต้องไม่ใช่บุคคลที่ถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง แต่การเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเกิดขึ้นภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาและมีฐานะเป็นสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจึงไม่สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๑ (๔)

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๘๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๓) (๕) (๖) (๗) (๘)

(๙) (๑๐) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๑๑ (๓) (๔) (๕) หรือ (๗) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง ส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง

มิให้นำสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสองเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งได้ด้วย

มาตรา ๙๘ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑. ๑. ๑. ๑. ๑.

(๕) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

๑. ๑. ๑. ๑. ๑.

มาตรา ๑๐๘ สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

๑. ๑. ๑. ๑. ๑.

๑. ๑. ๑. ๑. ๑.

(๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๕) (๑๖) (๑๗) หรือ (๑๘)

๑. ๑. ๑. ๑. ๑.

มาตรา ๑๑๑ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

๑.ล๑ ๑.ล๑

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘

๑.ล๑ ๑.ล๑

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑
มาตรา ๗ ให้ศาลมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดี ดังต่อไปนี้

๑.ล๑ ๑.ล๑

(๕) คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

๑.ล๑ ๑.ล๑

๓. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑
มาตรา ๑๔ ผู้สมัครต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

๑.ล๑ ๑.ล๑

(๗) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

๑.ล๑ ๑.ล๑

มาตรา ๔๕ ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภากลุ่มใดมีไม่ครบจำนวน ไม่ว่าจะเพราะเหตุตำแหน่งว่างลง หรือด้วยเหตุอื่นใดอันมิใช่เพราะเหตุถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา ให้ประธานวุฒิสภาประกาศในราชกิจจานุเบกษาเลื่อนบุคคลในบัญชีสำรองของกลุ่มนั้นขึ้นดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาแทนตามลำดับ และให้ผู้นั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่ ในระหว่างที่บุคคลดังกล่าวยังมิได้เข้ารับตำแหน่ง ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

๑.ล๑ ๑.ล๑

มาตรา ๖๒ เมื่อคณะกรรมการประกาศผลการเลือกตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แล้ว ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น อันทำให้การเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้น

เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาแล้ว ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้นั้นหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลฎีกาจะพิพากษาว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิด เมื่อศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าผู้นั้นกระทำความผิดให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่

๑.ล๑ ๑.ล๑

ซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน” ข้อ ๔๔ กำหนดว่า “ในการพิจารณาคดีของศาล ให้นำสำนวน การสืบสวนหรือไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลักในการพิจารณา และเพื่อประโยชน์ แห่งความยุติธรรม ให้ศาลมีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้” ข้อ ๔๕ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “คู่ความทั้งสองฝ่ายอาจอ้างตนเอง บุคคล หรือพยานหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่ศาล เห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่ความ อีกฝ่ายได้” ข้อ ๔๖ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “ในวันตรวจพยานหลักฐาน ให้คู่ความส่งพยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานหลักฐานอื่นต่อศาลเพื่อให้อีกฝ่ายตรวจสอบ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น เนื่องจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั้น หลังจากนั้น ให้คู่ความแถลงแนวทางการเสนอ พยานหลักฐานต่อศาล และให้ศาลสอบถามคู่ความถึงความเกี่ยวข้องข้อกับประเด็นและความจำเป็นที่ต้อง สืบพยานหลักฐานที่อ้างถึง ตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง” และข้อ ๕๕ กำหนดว่า “ในกรณีที่ศาลเห็นว่า คดีใดมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลจะงด การไต่สวนก็ได้” เห็นได้ว่า เมื่อมีกรณีเกี่ยวกับการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเพิกถอน สิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้ง ศาลจะพิจารณาจากสำนวนการสืบสวนหรือไต่สวนของ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลักกว่ามีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะลงโทษผู้ถูกร้องหรือไม่ เพื่อประโยชน์ แห่งความยุติธรรม ศาลยังมีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริง และรับฟังพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ และในการ ต่อสู้คดีหากคู่ความประสงค์จะอ้างตนเอง บุคคล หรือพยานหลักฐานอื่นเป็นพยานก็ย่อมทำได้ตามที่ ศาลเห็นสมควร เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เป็นการเปิดโอกาสให้คู่ความทั้งสองฝ่าย ได้สู้คดีกันอย่างเต็มที่ และหากศาลเห็นว่าคดีใดมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลจะงดการไต่สวนก็ได้ กรณีจึงเห็นได้ว่า ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาดังกล่าว มีเจตนารมณ์ ให้ศาลฎีกาใช้ระบบไต่สวนในกระบวนการพิจารณา ซึ่งระบบไต่สวนนั้นเป็นระบบวิธีพิจารณาคดีที่ให้ศาล มีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงแห่งคดีเองได้ด้วย เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในชั้นไต่สวนคู่ความแถลง รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพยานหลักฐานของกลาง ศาลฎีกาได้รับฟังพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ผู้ร้องนำสืบมาได้ และผู้ถูกร้องมีสิทธิที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานต่าง ๆ ได้ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา หลังจากนั้น ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษา คดีจึงเป็นอันถึงที่สุดแล้ว และคำพิพากษาของศาลฎีกามีผลผูกพันผู้ถูกร้อง โดยมีสภาพบังคับเด็ดขาดทางกฎหมาย ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องประเด็นนี้จึงไม่อาจรับฟังได้

ส่วนข้อโต้แย้งของผู้ร้องที่ว่า ผู้ร้องไม่มีอำนาจส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ เนื่องจากผู้ร้องจะต้องดำเนินการตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือก การดำเนินการเกี่ยวกับการเลือก และการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งได้ด้วย” ดังนั้น เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงต่อผู้ร้องในการประชุม ครั้งที่ ๗๕/๒๕๖๗ วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๗ ว่า ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ ลต สส ๔/๒๕๖๗ หมายเลขแดงที่ ลต สส ๓๓๘/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ร้องเป็นเวลาสิบปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษา ผู้ร้องจึงเป็นบุคคลที่อยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง อันเป็นผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ร้องต้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) กรณีที่ผู้ร้องมีมติว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ร้องสิ้นสุดลง และผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีดังกล่าวจึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แล้ว การยื่นคำร้องดังกล่าวของผู้ร้องจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

มีประเด็นต้องพิจารณาต่อไปว่า ข้อโต้แย้งของผู้ร้องที่ว่า กรณีของผู้ร้องไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕) มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๑๑๑ (๔) เนื่องจากขณะที่ผู้ร้องสมัครเข้ารับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา และได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาแล้วนั้น ผู้ร้องไม่ได้เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๕) ที่บัญญัติห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้เป็นการเฉพาะ ไม่ได้บัญญัติห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา และในเวลาดังกล่าวผู้ร้องไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่อย่างใด

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาไว้ ซึ่งกรณีของคุณสมบัติที่กำหนดนั้น ผู้สมัครรับเลือกจะต้องมีครบถ้วนอยู่ในวันสมัครรับเลือก หากผู้สมัครรับเลือกคนใดมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามที่กำหนด ผู้นั้นก็ไม่อาจใช้สิทธิสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ส่วนกรณีของลักษณะต้องห้ามนั้น เป็นข้อห้ามที่ครอบคลุมถึงบุคคลทุกคนตั้งแต่ก่อนการสมัครเข้ารับเลือก ขณะที่สมัครรับเลือก และหลังจากได้รับเลือกแล้วด้วย กล่าวคือ เป็นข้อห้าม

ที่จะต้องไม่มีอยู่ในตัวบุคคลทุกคนดังกล่าวนั้นตลอดเวลา หากเมื่อใดก็ตามได้ปรากฏข้อเท็จจริงขึ้นว่า ผู้สมัครรับเลือกหรือผู้ได้รับเลือกมาแล้วก็ตามมีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภา บุคคลนั้นย่อมถูกเพิกถอนให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาได้ ดังนั้น เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ที่กำหนดลักษณะต้องห้ามอันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง ประกอบกับ มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) อันเป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาแล้ว เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้มีเหตุอันเป็นลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา จึงมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องต้องสิ้นสุดลง ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องประเด็นนี้จึงไม่อาจรับฟังได้เช่นกัน

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) แล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจะต้องสิ้นสุดลงนับแต่เมื่อใด

เห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่สมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗ ไปจนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องสั่งให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภานับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจึงต้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง นับแต่วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗ เป็นต้นไป

เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงแล้ว ย่อมมีผลให้ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกนั้นว่างลง ประธานวุฒิสภาจะต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาเลื่อนบุคคลในบัญชีสำรองของกลุ่มนั้นขึ้นมาดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาแทนตามลำดับ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๕ โดยให้ถือว่าวันที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวว่างลง คือ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๘ ซึ่งเป็นวันที่ศาลรัฐธรรมนูญได้อ่านคำวินิจฉัยให้คู่กรณีฟังโดยชอบ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๕) นับแต่วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๗ ซึ่งเป็นวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ และให้ถือว่าวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๘ ซึ่งเป็นวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้คู่กรณีฟังตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง เป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกข้างลงตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๐๗ วรรคสอง

(นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ